

PHÂN TÍCH CẢNH HẠ HUYỆT TRONG ĐOẠN TRÍCH “HẠNH PHÚC CỦA MỘT TANG GIA” (TRÍCH SỐ ĐỎ) – VŨ TRỌNG PHỤNG

1. Dàn ý phân tích cảnh hạ huyết trong đoạn trích “Hạnh phúc của một tang gia” (trích Số đỏ) – Vũ Trọng Phụng

- **Mở bài:** Giới thiệu, dẫn dắt vào nội dung: cảnh hạ huyết trong “Hạnh phúc của một tang gia”.

- **Thân bài:** Phân tích cảnh hạ huyết trong “Hạnh phúc của một tang gia” cụ thể như sau:

+ Nêu sơ lược về đoạn trích "Hạnh phúc của một tang gia":

- Đoạn trích nói về một gia đình dòng tộc nhưng bị suy thoái đạo đức, đám tang mà tưởng đám cưới.
- Mọi người trong gia đình lợi dụng cái chết của cụ cố tổ để thể hiện bản thân mình. Mưu đồ tài sản, giả tạo đau thương, mất mát nhưng đằng sau đó là niềm vui khi cụ cố tổ mất.
- Sự chạy theo điều mới mẻ, văn minh đã đánh mất bản chất con người trong họ.

+ Những con người trong cảnh hạ huyết:

- Cậu Tú Tân: Được dịp tài nghệ chụp ảnh với cái máy ảnh.
- Cụ Hồng: Giả vờ ho khạc máu mếu, ngắt đi, thể hiện sự ốm yếu, đau buồn.
- Ông Phán mọc sừng: Khóc to, suýt ngã, dúi vào tay Xuân đồng bạc, sự giả dối, đê hèn.
- Xuân: Đỡ ông Phán mọc sừng, giả bộ đau buồn.

+ Ý nghĩa về cảnh hạ huyết:

- Thể hiện rõ sự bất hiếu của lũ con cháu trong gia đình.
- Phê phán hiện thực xã hội xấu xa, lố lăng của những con người vô nhân đạo.

- **Kết bài:** Nêu cảm nhận của em về cảnh hạ huyết trong “Hạnh phúc của một tang gia”: Cảnh hạ huyết đã thể hiện rõ tâm đồ và sự bất hiếu của những đứa con, đứa cháu, sự suy thoái đạo đức của con người.

2. Phân tích cảnh hạ huyết trong đoạn trích “Hạnh phúc của một tang gia” (Trích Số đỏ) – Vũ Trọng Phụng

Tác phẩm với tiêu đề hết sức đặc biệt: "Hạnh phúc của một tang gia", nhằm miêu tả đám tang cụ cố tổ, giống như một chuỗi cười dài, một cuộc đua tiền tập thể, cuộc hành trình tới

mộ của cả xã hội, cái xã hội tư sản thành thị Âu hóa rờm, văn minh rờm hết sức lố lằng, đòi bại đang hiện diện ở Việt Nam những năm 30 - 45 của thế kỉ XX. Với mỗi tình huống truyện, mỗi nhân vật cứ tự nhiên làm bật ra tiếng cười. Tiếng cười mang nhiều sắc độ, liên tục không dứt. Nó kéo dài trong suốt thời gian đám tang, suốt cuộc hành trình đưa tiễn.

Nếu có thể được xem trọn vẹn tác phẩm "Số đỏ" của Vũ Trọng Phụng" của nguyên văn tên chương trong tác phẩm là: Hạnh phúc của một tang gia - một cái đám ma gương mẫu, chúng ta không khỏi bật cười bởi cách thông báo hóm hỉnh của nhà văn. Nội dung sự việc là một việc đau đớn, bất hạnh. Vậy mà tang gia lại có hạnh phúc! Việc tang là nghi lễ thiêng liêng, cần trang trọng, vậy mà ngôn từ dành cho cái việc đại hiếu của một gia đình như gia đình cụ cố Hồng lại hỗn độn, pha trộn tùy tiện chữ Hán, chữ Nôm, nào hạnh phúc, nào tang gia, nào văn minh, gương mẫu, cứ như chuyện đùa, chuyện vui vậy! Cái sự đùa vui ấy mờ màn cho vở hài kịch mà trên sân khấu hiện thật rõ hai trạng huống nực cười: Đám tang nhưng không phải là đám tang, nó là một đám rước. Có người nhưng không phải là con người mà là những hình nhân dị dạng, những quái vật.

Theo sự thông thường nếu như nhà có tang sẽ vô cùng bối rối, đau buồn, đặc biệt là những người thân nhưng khi chúng ta nhìn trong tác phẩm thì muốn bật cười ngay, bởi vì khi ba người quan trọng nhất - ông cố Hồng, bà vợ và Văn Minh từ trên gác xuống dưới nhà cất đặt mọi việc, thì cái gia đình có đại tang đó bùng lên một ngày hội. Lúc đưa đám thì cả bàn dân thiên hạ ở phố phường, ai cũng thấy đám ma được tổ chức linh đình, đủ kiểu cách, lễ nghi theo cả lối ta, Tây, Tàu. Đám ma đưa đến đâu làm huyền não đến đấy. Cả thành phố nhốn nháo, nào là: Kèn ta, kèn Tây, kèn Tàu lần lượt thay nhau mà rộn lên. Tiếng khóc của những người trong tang gia xen lẫn tiếng thì thầm về chuyện vợ con, nhà cửa, may áo, sắm tử, hoặc những tiếng nói thì thào của bọn đàn ông bình phẩm sắc đẹp của các cô gái, than thở việc vợ bé, chồng gầy. Chúng ta thấy đấy, trên cái sân khấu hài hước, người đọc thấy được một khung cảnh pha tạp, hỗn độn, đồ vật và con người hỗn độn, âm thanh và màu sắc hỗn độn, việc vĩnh biệt một con người là việc đùa vui, tiếng khóc của nhiều người cũng hỗn độn. Đám rước mà như ở hội chợ. Đám tang hay đám rước? Bởi vì, như tác giả kể: Đám cứ đi rồi lại đám cứ đi. Những lời văn bỡn cợt, lơ lửng, hóm hỉnh, chua chát. Và ông nhận xét: Thật đúng là một đám ma to tát có thể làm cho người chết nằm trong quan tài cũng phải mỉm cười sung sướng, nếu không gật gù cái đầu.

Hầu như toàn bộ đoạn trích là những tiếng cười trào phúng, những nhân vật được Vũ Trọng Phụng xây dựng trong tác phẩm đều là những nhân vật trào phúng, cảnh diễn ra tang lễ đau buồn nhưng người đọc chỉ cảm thấy buồn cười hơn là buồn đau, bởi một loạt những nhân vật trào phúng xuất hiện trong đoạn trích. Xem xét kĩ tác phẩm chúng ta còn sẽ thấy cảnh hạ huyệt lại là cao trào tập trung những mâu thuẫn đáng cười nhất. Tú Tân xuất hiện như nhà đạo diễn cuốn phim hài kiêm quay phim nhiếp ảnh, cùng bạn bè rầm rộ nhảy lên những ngôi mã như muốn đánh thức những linh hồn chết kia trở dậy để chứng kiến đám tang linh đình về người ông của hắn. Hắn bắt bẻ từng người một, hoặc chống gậy hoặc gục đầu hoặc cong lưng cho đúng một hoặc lau mắt như thế này, như thế nọ hợp thời trang để làm nên những tấm ảnh giả về cái chết thật và những tấm ảnh thật về cái chết của nhân tính.

Bên cạnh xây dựng tình huống truyện trào phúng, nhân vật trào phúng, Vũ Trọng Phụng còn thể hiện chất bi hài trong tác phẩm của mình rất rõ nét. Với chất bi hài này, khiến người đọc cười ra nước mắt. Chỉ có một tiếng khóc lớn nhất bật lên là của ông Phán mọc sừng, ông oặt người đi, khóc mãi không thôi và tiếng khóc của ông thật đặc biệt. Nhưng thực ra đó là tiếng khóc nhằm che giấu nụ cười nên không ra khóc mà cũng chẳng ra cười. Cuối

cùng chỉ là những âm thanh méo mó: Hút! Hút! Hút! Ông thương cho người đã khuất chẳng? Không phải! Ông đang đóng kịch trước mắt mọi người. Thực ra ông ta rất mừng vì cụ Tổ chết và ông được chia phần khá nhiều, kể cả cái giá của bộ sùng mà vợ ông đã cầm lên đầu ông. Miệng khóc, tay ông dúi nhanh vào tay Xuân Tóc Đỏ tờ bạc năm đồng gấp làm tư để trả công cho hấn đã gọi ông là Phán mọc sùng trước người nhà vợ. Và cũng nhờ đó mà ông có thêm được món tiền lớn.

Đám ma trong Hạnh phúc của một tang gia của Vũ Trọng Phụng là đám ma có một không hai không chỉ nó to nhất Hà thành xưa nay mà vì những diễn biến của đám tang đó, những màn kịch đã xuất hiện. Ta như có cảm tưởng Vũ Trọng Phụng đang chứng kiến cái đám tang đó và tường thuật lại cho người đọc một cách chi tiết về nó với một nụ cười châm biếm mỉa mai. Ngòi bút Vũ Trọng Phụng đúng là sắc như dao. Đằng sau những lời nói như đùa, sự thật của đời sống cứ hiện ra lồ lộ trên đó nói lên hai điều lớn nhất sự tàn nhẫn và sự dối trá.

3. Cảm nhận về cảnh hạ huyệt trong đoạn trích “Hạnh phúc của một tang gia” (Trích Số đỏ) của Vũ Trọng Phụng

Khi tang lễ diễn ra ở một nơi nào đó, không cần biết đó là đám tang của ai, được tổ chức to hay nhỏ, đông hay vắng, nhưng một điều có thể khẳng định đó là một nỗi đau thương tan tóc bao trùm lên đám tang ấy đặc biệt là đối với thân nhân người đã khuất sau đó là đến tới những họ hàng, anh em, bạn bè đến đưa tiễn. Nhưng nghịch lí hoàn toàn xảy ra ở đoạn trích “Hạnh phúc của một tang gia” của Vũ Trọng Phụng. Đám tang cụ cố tổ không những không có một chút đau đớn thực tâm nào mà còn là hạnh phúc của không biết bao nhiêu người đồng thời còn nực cười cho thiên hạ. Mà điều đáng cho người ta cười ra nước mắt nhất chính là cảnh hạ huyệt cuối đoạn trích.

Trong một gia đình bê bối với đám con cháu người thì hám lợi, hám tài, hám danh, kẻ thì vô nhân, vô nghĩa, cái chết của cụ cố tổ như làm “nhẹ lòng” biết bao nhiêu con người đang mong chờ nhiều điều sau cái đám tang hay ho ấy. Không chỉ là vì tờ chúc thư được đi vào thực hành chứ không còn lí thuyết viển vông như trước nữa mà còn vì những sự mà con cháu ông ta muốn thể hiện ở “một cái đám ma to”. Thế là từ việc lo ma chay đến lúc làm lễ, rước quan tài đều trong những cảnh “rộn ràng” đến lố bịch, nhưng đỉnh cao của mọi trò vô nhân đạo được thể hiện một cách “kín đáo” không che đậy ở cảnh hạ huyệt.

Hạ huyệt chính là thao tác, công việc, là nghi lễ cuối cùng đối với người đã khuất. Sau khi hạ huyệt, người trong quan tài giống như đã yên vị tại “nơi ở mới” trong thanh thân. Người ta thường thực hiện nghi lễ bằng tất cả những gì trang nghiêm nhất, tôn trọng nhất và cả sự đau đớn khi từng nắm đất đổ xuống lấp đi chiếc quan tài có người thân mình đang yên nghỉ. Ấy vậy mà mọi sự khác biệt ở cảnh hạ huyệt của cụ cố tổ. Cậu Tú Tân “thấp thỏm” cả ngày nay chỉ để khoe cái máy ảnh mới cùng tài năng chụp ảnh siêu việt của mình. Và có lẽ cảnh hạ huyệt này chính là cảnh “đáng chụp nhất” trong đám tang, nên lúc hạ quan tài, cậu đã “bắt bẻ từng người một, hoặc chống gậy, hoặc gục đầu, hoặc cong lưng, hoặc lau mắt như thế này, như thế nọ, ... để chụp ảnh kỉ yếu”. Thành ra mọi sự bi lụy đau buồn trông rất đạo mạo và đúng kiểu cách ấy cũng chỉ là những trò diễn cốt sao cho có tấm ảnh đẹp để làm kỉ niệm, để khoe thành tích.

Cụ cố Hồng thì không lộ liễu như vậy. Vẫn cái vẻ đau khổ như từ ngày cụ cố tổ đi, lúc nào khuôn mặt cụ cũng tỏ ra đúng mình là một đứa con trai đạo hiếu, thậm chí còn ho khạc, ngất đi trông đúng kiểu cách một đứa con có hiếu. Ông Phán mọc sùng còn tỏ ra nhiều sự tình hơn cả. Mỗi khi thấy cụ cố Hồng có vẻ muốn ngất là ông ta cũng đứng bên cạnh kêu: “Hút!... Hút!... Hút!...”. Làm cho ai cũng phải để ý đến ông cháu rể quý hóa ấy. Ông ta

khóc đến nỗi đứng không vững muôn ngất đi khiến cho Xuân Tóc Đỏ đứng bên cạnh phải đỡ. Nhưng thực chất ông ta chỉ tiện có đó mà dúi vào tay Xuân một tờ giấy bạc năm đồng gấp tư. Ông này quả là một tay “có tính toán” ngay trong lúc huyết được hạ mà ông ta còn “nhớ” ra chuyện phải “đền ơn Xuân” về phần tài sản được chia thêm do “có được cái sừng trên đầu”. Vô hình chung, chúng đã biến thời khắc hạ huyết thiêng liêng thành nơi đổi chác, buôn bán trắng trợn. Tên Xuân là nguyên nhân trực tiếp gây ra cái chết của cụ cố tổ thì như trở thành anh hùng của cả cái đại gia đình tha hóa này. Đọc đến đây, ta nhận ra cái lỗi huyết định đặt quan tài cụ cố tổ kia có lẽ là lỗi huyết được đào cho cả gia đình này hay là đào cho cả một cái xã hội lố lăng, trăn trợn, vô tình này. Những lời khóc của ông Phán mọc sừng: “Hút!... Hút!... Hút!...” kia như là tiếng lòng của tác giả đang dậy sóng, muốn hát tung cả cái xã hội chó đẻ xuống huyết mồ, mà một xã hội tha hóa đến cùng kiệt như vậy, sớm muộn cũng đi xuống mồ mà thôi. Đây rõ không chỉ là đám tang cụ cố tổ mà còn là đáng đưa cả một lớp xã hội hồn ma về với địa ngục!

Cảnh hạ huyết được Vũ Trọng Phụng miêu tả ngắn gọn với những phác chính về con người nhưng nổi hẳn lên cả một xã hội lòng người rộng lớn và phê phán gay gắt một lũ người vô nhân tính, trào phúng một xã hội mà con người tự đào mồ cho mình để tự đi xuống cái mồ chết chóc thời đại ấy.